

Scenariusz Modułu VIII.

Doradztwo zawodowe i edukacyjne realizowane przez nauczyciela kształcenia zawodowego

Czas realizacji: 4 godziny

1. Cele:

- charakteryzować zadania nauczyciela kształcenia zawodowego w zakresie planowania kariery i rozwoju zawodowego uczniów
- znać placówki wspierające uczniów w budowaniu kariery zawodowej i szkolnej
- wykorzystywać możliwości Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej w pracy z uczniami
- opracować projekt wewnątrzszkolnego systemu doradztwa zawodowego i edukacyjnego

2. Metody i formy pracy:

- wykład wprowadzający, ćwiczenia
- praca w grupach.

3. Środki dydaktyczne:

- materiały dydaktyczne: prezentacja PowerPoint,
- materiały i przybory: flip–charty, mazaki.

4. Przebieg zajęć i ich struktura

1. Diagnoza wiedzy i doświadczeń uczestników w zakresie doradztwa zawodowego
Przedstawienie się, podanie stanowiska oraz doświadczenia w zakresie poradnictwa zawodowego.
2. Wykład wprowadzający – podstawy poradnictwa zawodowego, poradnictwo indywidualne i grupowe, informacja edukacyjno-zawodowa
3. Wykład – warsztat pracy nauczyciela – doradcy zawodowego, nowoczesne technologie w poradnictwie zawodowym
4. Ćwiczenie 1
Instytucje i placówki wspierające uczniów w budowaniu kariery zawodowej i szkolnej – stworzenie „mapy lokalnych instytucji i placówek”
5. Ćwiczenie 2.
Możliwości Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej w pracy z uczniami szkół zawodowych – przegląd ofert działów zawodoznawczych Poradni
6. Ćwiczenie 3.
Opracowywanie projektu wewnątrzszkolnego systemu doradztwa zawodowego i edukacyjnego w szkole zawodowej
7. Ewaluacja zajęć w module.

Moduł VIII: Doradztwo zawodowe i edukacyjne realizowane przez nauczyciela kształcenia zawodowego

System poradnictwa zawodowego

Realizacja zadań z zakresu doradztwa zawodowego przypisana jest dwóm resortom: Ministerstwu Edukacji Narodowej - orientacja i poradnictwo zawodowe dla młodzieży szkolnej, Ministerstwu Pracy i Polityki Społecznej – poradnictwo zawodowe dla osób dorosłych (bezrobotnych, poszukujących lub pragnących zmienić pracę, przekwalifikujących się).

Doradztwo zawodowe (poradnictwo zawodowe i informacja zawodowa) dla osób dorosłych polega na:

1) pomocy bezrobotnym i poszukującym pracy w wyborze odpowiedniego zawodu i miejsca zatrudnienia, w szczególności na:

- udzielaniu informacji o zawodach, rynku pracy oraz możliwościach szkolenia i kształcenia,
- udzielaniu porad z wykorzystaniem standaryzowanych metod ułatwiających wybór zawodu, zmianę kwalifikacji, podjęcie lub zmianę zatrudnienia, w tym badaniu zainteresowań i uzdolnień zawodowych,
- kierowaniu na specjalistyczne badania psychologiczne i lekarskie umożliwiające wydawanie opinii o przydatności zawodowej do pracy i zawodu albo kierunku szkolenia,
- inicjowaniu, organizowaniu i prowadzeniu grupowych porad zawodowych dla bezrobotnych i poszukujących pracy;

2) pomocy pracodawcom w doborze kandydatów do pracy, w szczególności na udzielaniu informacji i doradztwie w tym zakresie.

Zadania te realizowane są głównie przez Urzędy Pracy – wojewódzkie (Centrum Informacji i Planowania Kariery Zawodowej) i powiatowe, przez różne agencje, stowarzyszenia, centra przedsiębiorczości. Ponadto doradztwo zawodowe prowadzone jest w ramach różnych projektów finansowanych np. z EFS.

Doradztwo zawodowe (orientacja i poradnictwo zawodowe) dla młodzieży szkolnej polega na:

- przygotowaniu młodzieży do trafnego wyboru zawodu i drogi dalszego kształcenia oraz opracowania indywidualnego planu kariery edukacyjnej i zawodowej,
- przygotowaniu ucznia do radzenia sobie w sytuacjach trudnych, takich jak: bezrobocie, problemy zdrowotne i adaptacja do nowych warunków pracy i mobilności zawodowej,
- przygotowaniu ucznia do roli pracownika,
- przygotowaniu rodziców do efektywnego wspierania dzieci w podejmowaniu przez nie decyzji edukacyjnych i zawodowych,
- pomocy nauczycielom w realizacji tematów związanych z wyborem zawodu w ramach lekcji przedmiotowych,
- wspieranie działań szkoły mających na celu optymalny rozwój edukacyjny i zawodowy.

Zadania w tym zakresie realizowane są głównie przez Publiczne i niepubliczne Poradnie Psychologiczno-Pedagogiczne i Poradnie specjalistyczne. Poradnie te prowadzą między innymi

takie formy doradztwa dla uczniów jak indywidualne badania, zajęcia warsztatowe dla uczniów, poradnictwo w zakresie wyboru kierunku kształcenia, wyboru szkoły, uczelni, przyszłego zawodu. Zadania swoje realizują na zlecenie szkoły, rodzica, ucznia. Działalność ta dotyczy przede wszystkim gimnazjów (orientacja zarodowa i wybór szkoły ponadgimnazjalnej) oraz liceów (wybór zawodu, uczelni). Incydentalnie natomiast działania te dotyczą uczniów szkół zawodowych i słuchaczy szkół dla dorosłych.

Bezpośrednio w niektórych szkołach powstały Szkolne Ośrodki Kariery (SZOK) – w zachodniopomorskim kilkanaście. SZOKI powstały w ramach programów finansowanych z EFS. Ośrodki te zatrudniają na etatach (zależy to od organu prowadzącego), bądź w ramach wolontariatu szkolnych doradców zawodowych. Ośrodków tych jest bardzo mało (tylko w niektórych szkołach gimnazjalnych i ponadgimnazjalnych) oraz borykają się one z problemami finansowymi niezbędnymi na opłacenie doradców oraz na prowadzenie różnych form działalności.

Cześć zadań z zakresu doradztwa zawodowego wypełniają również pedagodzy szkolni.

Doradztwo zawodowe dla uczniów realizowane jest głównie przez Poradnie Psychologiczno-Pedagogiczne. Poradnie te mogą funkcjonować jedynie w większych ośrodkach. Ponadto na co dzień brak jest w szkole doradcy, który profesjonalnie doradzi uczniowi i rodzicowi. Uznać należy, że dostępność dla ucznia jest niedostateczna. Doradztwo zawodowe w średnich szkołach zawodowych (zasadniczych szkołach zawodowych, technikach i szkołach policealnych) praktycznie nie funkcjonuje. Problem dotyczy również szkół dla dorosłych.

Sprawne funkcjonowanie doradztwa wymaga przede wszystkim spełnienia kilku warunków, są to przede wszystkim:

- a) dostępność usługi doradczej,
- b) profesjonalizm usługi,
- c) środki i narzędzia wspierające doradcę (warsztat pracy doradcy zawodowego).
- d) wsparcie przez organy prowadzące szkoły.

Dostępność usługi może być zrealizowana poprzez powołanie w każdej szkole doradcy zawodowego (być może realizującego zadania doradcze w ramach części etatu lub jako wolontariusz). Doradca taki powinien posiadać odpowiednie przygotowanie zawodowe oraz zdobyć doświadczenie. Doradca taki powinien być również wyposażony w odpowiednie środki i pomoce. Wydaje się, że taki doradca powinien przede wszystkim doradzać nauczycielom, współpracować z pedagogiem szkolnym oraz udzielać profesjonalnych informacji na temat zawodów, sytuacji na rynku pracy, wyboru studiów, szkoły zawodowej, ewentualnie perspektyw dalszego rozwoju po ukończeniu edukacji. Tę usługę można by nazwać podstawową. Musi być ona wykonywana na wysokim poziomie.

Inne zadania doradcze może natomiast wykonywać we współpracy z pedagogiem czy specjalistą z poradni Psychologiczno-Pedagogicznej.

Obecnie znaczna liczba osób studiuje na studiach podyplomowych „szkolny doradca zawodowy”. Dobrze byłoby wykorzystać ten potencjał.

Bardzo poważnym problemem jest warsztat pracy doradcy. Wyposażony powinien zostać w nowoczesne środki i narzędzia wspomagające jego pracę. Przy tworzeniu tego elementu systemu doradztwa można wykorzystać potencjał i doświadczenia SZOKÓW.

Stworzenie sprawnie funkcjonującego systemu doradztwa wymagałoby:

- Powołania szkolnych doradców zawodowych w każdej szkole ponadgimnazjalnej (dla gimnazjów wystarczająca byłaby współpraca z Poradniami). Doradcy ci współpracowaliby z pedagogami, nauczycielami, wychowawcami oraz specjalistami psychologami i pedagogami z poradni. Zatrudnienie na część etatu zależną od wielkości szkoły. Dotyczyłoby to również szkół dla dorosłych czy Centrów Kształcenia Ustawicznego.
- Stworzenie profesjonalnego warsztatu pracy doradcy.
- Wypracowanie sposobu finansowanie tej działalności.
- Powołanie ośrodka koordynującego i wspierającego szkolnych doradców zawodowych (lub też zlecenie jakiejś placówce wykonywania zadań z tego zakresu. Można np. wykorzystać struktury Centrum Doradztwa i Doskonalenie Nauczycieli z ich filiami.

Do wypracowania i uruchomienia takiego systemu można byłoby wykorzystać fundusze z programu Operacyjnego Kapitał Ludzki (szczególnie przeznaczonych na projekty systemowe).